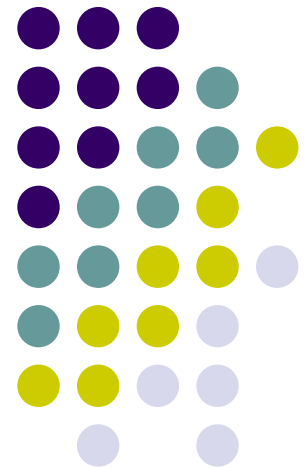

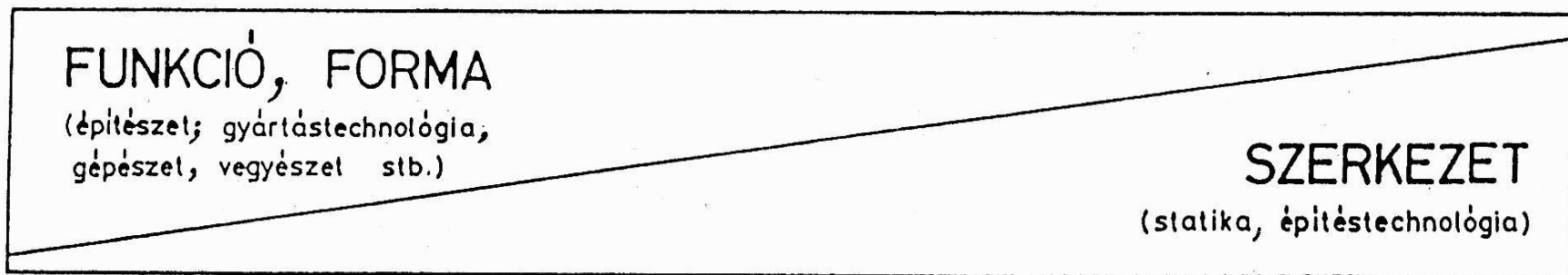
Hídépítés

---

4. előadás:
Tervezési alapelvek I.

Funkció, forma, szerkezet

Emlékmű
Szobor

Lakóház
Kommunális épület
Kulturális épület

Magasház
Nagyterű csarnok
(kiállítás, sport)

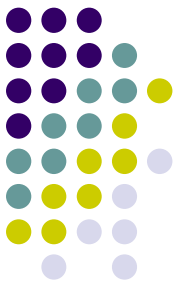
Sátor
Víztorony
Szalaghíd
Csővezeték
TV torony
Ipari építmények
(csarnokok stb.)

Híd
Siló
Tartály
Kémény
Hűtőtorony
Távvezetékoszlop

Gépalap
Gépi berendezések
állványa
Naperőmű
Völgyzárógát
Mélyépítési műtárgyak
(támfal, földalatti
tároló, stb.)

ún. mérnöki szerkezetek (a statika dominál)

A hídtervezés legfontosabb céljai

a) A funkció ellátása

- A híd rendeltetésszerű, üzemszerű használhatósága, megfelelése.
- Lehetővé kell tenni az átkelést, eleget kell tenni a forgalmi követelményeknek, át kell vezetni a közműveket, stb.

b) Műszaki követelmények teljesítése

- Elsősorban a statikával, a stabilitással, a helyzeti állékonysággal és a szilárdságtannal kapcsolatos statikai (erőtani) követelményeket jelenti.
- Saruk, a pályaburkolat, a dilatációs szerkezetek, a vízszigetelés, stb. műszaki használhatósága.

A hídtervezés legfontosabb céljai

- c) Gazdaságos szerkezetek tervezése
- d) Esztétikai igények kielégítése

A felsorolt célokat a **korszerűség** szem előtt tartásával kell elérni.

Az a) és b) tervezési alapcélokhoz tartozó ismereteket szabályzatok, szabványok, műszaki előírások formájában pontosan rögzítik.

A c) és d) feladatok a tervezési munka nem szabványosítható, kreatív és intuitív részei.

A hídtervezés részben tudomány, részben intuíció.

Általános elvek

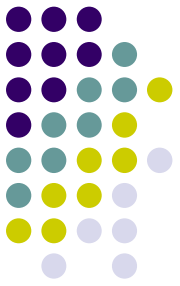
Az a) és d) szempontok (**Funkció** $\Leftrightarrow$ **Esztétika**) sokszor ellentétesek egymással, így a jó megoldás megfelelő kompromisszum eredményeképpen jön létre.

A híd tervezés az **építészeti** és a **statikai tervezés** (szerkezet) együttese.

(Az építészeti tervezést a szerkezettervezéstől általában nem lehet élesen elválasztani. A két tevékenység esetenként különböző mértékben átfedi egymást)

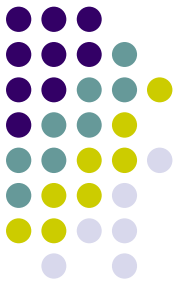
A mérnöki tervezési folyamat

Döntési esetek:

- Kell-e híd egyáltalán?
- Ha kell híd, milyen anyag(ok)ból legyen?
- Milyen szerkezetű legyen a híd?
- Milyen építéstechnológia a legmegfelelőbb?

A mérnöki tervezési folyamat

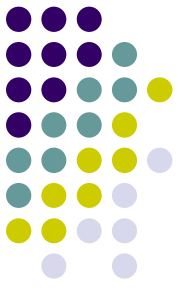
Tervezési teendők:

- 1) Tanulmányozni kell a feladatot, a híddal szemben támasztott követelményeket.

Ehhez be kell szerezni az összes szükséges **tervezési alapadatot**.

Célszerű felállítani egy **fontossági sorrendet** és hierarchikusan rendezni a követelményeket.

A mérnöki tervezési folyamat

2) Ki kell alakítani a **konceptiót** (alapelképzelést)

Ehhez a **statikai szempontok**on kívül figyelembe kell venni az összes **egyéb szempontot** is (útépítési, közmű adatok).

Tervváltozatokat kell kidolgoznunk és azok közül választani.

Egy **beruházási programtervet** kell kiadni. Majd a **szakhatóságok**nak kell bemutatni a műszaki dokumentációt.

Ezek alapján indulhatnak meg a tényleges **tervezés előmunkálatai**.

A mérnöki tervezési folyamat

3) Az **engedélyezési terv** (vázlatterv) elkészítése.

Ehhez a szerkezet fő méreteinek realitását igazoló **közelítő számítást** kell készíteni. Ez igen fontos művelet, mert a fő méretek későbbi lényeges megváltoztatására alig nyílik lehetőség.

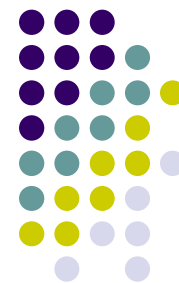
4) Az engedélyezési tervet a **beruházóval el kell fogadtatni.**

A tervnek a szakhatóságokkal való egyeztetése, valamint az engedélyező hatóságokkal történő jóváhagyása után kerül sor a **részletes (pontos) statikai számításra.**

Ennek eredményeképpen előállnak a **végleges méretek.**

Ezután elkészülhet az **általános terv**, illetve a teljes **kiviteli terv.**

A statikai számításokról általában

A műszaki feladatok megoldási menetének egyik legfontosabb lépése a modellfelvétel.

A statikai számítások végrehajtására léteznek analitikus módszerek és numerikus eljárások (pl.: VEM)

Az analitikus módszereket elsősorban **közelítő számításokhoz** (engedélyezési tervhez) használják. A **pontos (részletes) számításokat** (kiviteli tervhez) számítógépi programok segítségével végezzük.

A gépi számításokhoz azonban a szerkezet statikai modelljét és a közelítő méreteit a tervezőnek kell felvennie. Ezek a pontos gépi számítás kiinduló adatai.

A statikai számításokról általában

A közelítő méretek felvételéhez jó hasznát lehet venni:

- A tapasztalatoknak, az ún. „ökölszabályoknak”.
- A klasszikus analitikus módszerekkel előállított tervezési diagramoknak, képleteknek.

A jó statikai számítás alapfeltétele a helyes statikai modell felvétele. A jó statikai modell egyrészt lehetőleg egyszerű és hagyományos kézi módszerekkel könnyen számítható, másrészt kellően valóságos.

A közelítő számítás:

Lehetővé teszi egy reális méretekkel bíró szerkezet engedélyezési tervének elkészítését, másrészt a pontos számítás ellenőrzésére is felhasználható.

Fontos, hogy a közelítő és a részletes számítás eredménye lényegesen ne térjen el egymástól.

A részletes számítások mellett nagy szükség van egyszerű, szemléletes, áttekinthető közelítő eljárások alkalmazására.

A statikai számításokról általában

Pontos (részletes) számítás:

Általában a gépi számítással nyert eredményeket tekintjük pontosnak, de ez természetesen csak akkor igaz, ha meggyőződünk arról, hogy:

- 1) A program alapjául szolgáló statikai modell és a numerikus algoritmus helyes és kellően pontos;
- 2) A programban nincs programozási hiba;
- 3) A felhasználó (tervező) nem követett el adatbeviteli vagy modellfelvételi hibát.

Nem az a jó eljárás, amelyik a lehetséges hatások egy részét a matematika legmagasabb szintjén veszi figyelembe, a többit meg elhanyagolja, hanem az, amelyik (majdnem) minden lehetséges hatást be tud vonni a számításba, továbbá meg tudja adni az eljárás alkalmazási korlátait.

A statikai számításokról általában

A program helyességéről a tervezőnek különféle tesztekkel saját magának is meg kell győződnie.

A gépi számítást mindig ellenőriznünk kell, mégpedig elsősorban az adatbevitt és az eredmények nagyságrendjét. Sokszor igen egyszerű ellenőrzésre nyílik mód a számítógép szolgáltatta reakcióerők és a terhelő külső erők egyensúlyának vizsgálata alapján is.

Nagy jelentősége van a statikai tervezés egyes területei közötti megfelelő arányok betartásának (milyen mélyen merüljünk el a számításokban; hol az a határ, ahonnan a konstrukcióra, a tervekre kell koncentrálni)

Elsődleges, hogy jól áttekinthető, jó szerkezetet tervezzünk.

Egy-egy jó szerkezeti megoldás kivitelezési és funkcionális szempontból is nagy jelentőségű. (pl.: egy jól működő dilatáció, vagy vízelvezetés, helyes vasalás, kapcsolatok, stb.)

Tervezési adatok

- **helyszínrajz** (az út vízszintes vonalvezetése, terep adatok)
- **az átvezetett út keresztmetszénei és hossz-szelvénye**
- **fix pontok** (melyek a híd helyét vízszintesen és magasságilag rögzítik);
- **hídszélesség, pályabeosztás**
- **az áthidalt út vagy vasút adatai** (az út vagy vasút úrszelvénye; vízszintes, magassági és keresztmetszeti adatok, terep adatok);
- **az áthidalt (hajózható) vízfolyással kapcsolatos adatok**
- **terhelési adatok**
- **talajmechanikai adatok** (geológiai adatok, fúrásszelvények, talajvíz, határfeszültségek, stb.);
- **az átvezetendő és a meglévő közművek adatai**
- **egyéb** : pl. hídvilágítás, lejárólépcső, stb. ;
- **helyi közlekedési viszonyok** (gépeknek, anyagoknak, szerkezeteknek az építési területre való szállításának lehetőségei; az építés alatti forgalom biztosítása, stb.);
- **helyi időjárási viszonyok** (hőmérséklet, fagy, vízállás, árvíz, stb.);
- **környezet** (belterület / város, település / külterület);
- **környezetvédelmi szempontok** (zaj- és hangvédelem); - stb.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

- 1) Mindenekelőtt be kell szerezni a **tervezési alapadatokat**.
- 2) Ezután megállapítjuk, hogy mit, mikor és hogyan akarunk létrehozni, **tervváltozatokat** dolgozunk ki, és elkészítjük a **beruházási programtervet**:
  - MIT kell létrehozni? Rögzítjük a beruházás célját, helyét, a létesítmény típusát (híd) és az üzemi és technológiai adatokat.
  - MIKOR kezdődhet a tervezés, meddig tart; mikor kezdődhet a kivitelezés és milyen időtartamú lesz?
  - HOGYAN készüljön a híd? Leírjuk az építési, kivitelezési elképzeléseket, a lehetőségeket.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

3) A beruházási program összeállítása után következő **közigazgatási eljárás** során:

- a szakhatóságoknak (építésügyi és útügyi hatóságok, önkormányzatok [terület felhasználás, kisajátítás, közút igénybevétele, járdabontás, stb.], közművek [víz, gáz, elektromos, hírközlési, stb.], energiafelügyelet [közvilágítás, stb.], tűzoltóság, vízügyi hatóságok, érdekelt magánfelek, stb.) bemutatjuk a tervezési feladatot a műszaki tervdokumentációt, a kiviteli elképzeléseinket;

- a hatóságok ezt véleményezik és közlik a kívánásaikat a módosításokra, javításokra, stb. Ezután beszerezzük az egyeztetés következményeként még felmerülő további adatokat.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

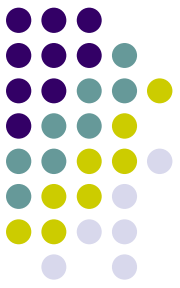
Ezek alapján megindulhatnak a tényleges részletes tervezés előmunkálatai:

- a helyszíni bejárás (ha a kérelem elbírálásához a helyi viszonyok ismerete szükséges).
- geodéziai mérések;
- geológiai és geotechnikai feltárások, fúrások;
- hidrológiai és hidraulikai kutatások;

4) **Részletes tervezés.**

Hidat építeni csak jóváhagyott műszaki tervek alapján és érvényes építési engedély birtokában szabad, így először az **engedélyezési tervet** (tanulmánytervet, vázlatot) kell elkészíteni. Mivel az engedélyezési terv a híd (építmény) műszaki-gazdasági megoldásának elbírálása céljából készül, ehhez csak a szerkezet fő méreteinek realitását igazoló közelítő számítást kell kidolgozni.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

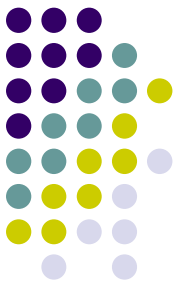

Az engedélyezési tervdokumentáció részei:

- 4a) a műszaki leírás, amely abban tér el a kiviteli tervi műszaki leírástól, hogy jóval kevésbé részletes; (ha szükséges közelítő számítás is mellékelhető);
- 4b) a vázlattevé (általában 1:100 léptékben) az általános helyszínrajzzal (általában 1:500 léptékben); általános tevé előtevé szinten kidolgozva;
- 4c) általános (tájékoztató) talajmechanikai szakvélemény;
- 4d) az érdekelt szervek név- és címjegyzéke;
- 4e) költségbecslés; előtevé organizációs tevé.

Az engedélyezési tevé az építtevével (beruházóval) el kell fogadtatni és a 3) pontnál felsorolt szakhatóságokkal egyeztetni kell, majd az engedélyező hatósággal jóvá kell hagyni. Az építési engedélyt az építtevének (beruházónak) kell kérnie az engedélyező hatóságtól.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

5) Az engedélyezési terv jóváhagyása után készítjük el a **kiviteli tervet**.

A kiviteli (műszaki) terv minden tervlapján és tartozékán fel kell tüntetni a híd nevét és helyét, hídközépi szelvénytípusát, valamint a tervlapon ábrázolt tervrész megnevezését.

A kiviteli tervdokumentáció részei:

5a) a **műszaki leírás**, amely tartalmazza

- a híd *elhelyezését* (az út számát és nevét, hídközépi szelvénytípusát), *ferdeségét*, az áthidalt *akadály* megnevezését;
- a vízszintes és magassági *fixpontokat* (melyek a híd helyét vízszintesen és magasságilag rögzítik);
- a híd *irányát* és *emelkedési* viszonyait;
- a híd jellemző *magassági* adatait (a híd pályaszintjeinek és a felszerkezet alsó élének magasságát; az alaptestek alsó síkjának szintjét stb.);
- az áthidalt *út* vagy *vasút* pályaszintjét, az *űrszelvényt*;

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

- (hajózható) *vízfolyás* áthidalásánál a legkisebb vízszintet, a legkisebb és legnagyobb hajózási vízszintet, az építési vízszintet, a mértékadó és az eddig észlelt legmagasabb árvízszintet, stb., a jelenlegi és a tervezett mederfenék magasságát, a hajózási *űrszelvényt*, stb. ;
- a *vízműtani* adatokat és számításokat;
- a híd *támaszközeit*; a híd merőleges és ferde nyílásait;
- a híd *szélességét* és *pályabeosztását*;
- a híd *terhelési osztályát*, teherbírását;
- a *felszerkezet statikai* rendszerét;
- *próbaterhelési* adatokat;
- az *alapozás* módját, talajmechanikai adatokat;
- a *hídfeljárók* adatait;
- az *útpályához való csatlakozás* módját (szárnyfalak, támfalak, bélésfalak, töltéskúpok, stb.)
- a *lejárók* és a párhuzamos *utak* adatait;
- a *partbiztosítási* és *mederszabályozási* munkák ismertetését;
- a *forgalom* építkezés alatti fenntartására vonatkozó javaslatot;
- a *közművek*, vezetékek és egyéb létesítmények el- vagy áthelyezésére vonatkozó javaslatokat;
- *kivitelezési* előírásokat;
- egyéb adatokat: pl. a terület kisajátításról.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

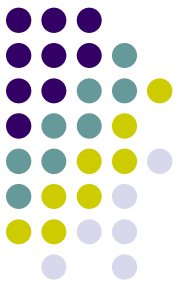

5b) az (általában 1:100 léptékű **általános terv**, mely alaprajzokban, vetületekben és metszetekben olyan részletesen kell ábrázolja a hidat, hogy az mind magassági, mind vízszintes értelemben **kitűzhető** legyen, minden egyes szerkezeti elem helyzete és a **főbb méretei egyértelműen megállapíthatók** legyenek.

Az általános tervnek tartalmaznia kell:

- az *átnézeti helyszínrajzot* (a legközelebbi lakott hely, az áthidalt akadály és az átvezetett út bejelölésével; mindkettőnek a keresztezési pontra vonatkozó szelvénytípusának megadásával és a szelvényezés irányának feltüntetésével, az északi irány megjelölésével);
- a *kitűzési vázlatot* a vízszintes és magassági alappontok feltüntetésével;
- a híd fő *méreteit*;
- a térszint és az áthidalt akadály *keresztszelvényét* a hídtengelyben;
- a hídon átvezetett út *pályaszintjét*, illetve *hossz-szelvényét*;
- a *szerkezeti gerendák, sarufészek* magassági adatait;
- a hídszerkezet *alsó élének szintjét*;
- a *szerkezeti magasságot*;
- az áthidalt *út vagy vasút adatait* (pályaszint, sínkورونا-szint, szelvénytípus, *űrszelvény*, burkolati adatok);

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

Az általános tervnek tartalmaznia kell /folyt./:

- az áthidalt (hajózható) *vízfolyás* szintjeit (a legkisebb vízszint, a legkisebb és legnagyobb hajózási vízszint, az építési vízszint, a mértékadó és az eddig észlelt legmagasabb árvízszint, stb. ; hajózási *űrszelvény*, stb.);
- a hídpálya és a járda *burkolatát, szigetelését*;
- a *vízelvezetést* (a burkolat keresztesése, a vízelvezető vápa hosszesése, víznyelők, folyókák, szivárgók) ;
- az átvezetett és érintett *közművek* (víz, gáz, elektromos, távközlési, stb.) és egyéb létesítmények főbb adatait;
- a *talaj* (rétegszelvény), *talajvíz* és *alapozási* adatokat;
- a híd *terhelési osztályát* (A,B,C);
- az *anyagok* pontos megnevezését;
- az önsúlyból számított *alakváltozási* (lehajlási) *ábrát* (a t=0 és a t=végtelen időpontra);
- a *túlemelési* vázlatot;

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

A kiviteli tervdokumentáció részei (folytatás):

5c) a részletes (pontos) statikai számítás:

Alapkövetelmény, hogy a számítás áttekinthető és ellenőrizhető kell legyen. Tartalmaznia kell:

- a terhelő erőket és hatásokat;
- az anyagok pontos megnevezését; a határ-és megengedett feszültségeket;
- a geometriai adatokat;
- a statikai modellt;
- a részletes számítást (repedéskorlátozás, alakváltozások és süllyedések korlátozása, próbaterhelési lehajlás, túlemelés, teherbírási határállapot; stabilitás és állékonyság), szakirodalmi hivatkozásokkal, a gépi számítások programjának megnevezésével.

Tervfajták; hatósági egyeztetések és jóváhagyások

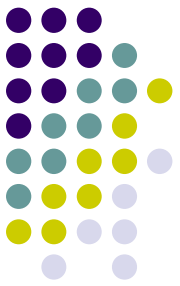
A kiviteli tervdokumentáció tartalmazza (folytatás):

5d) a **részletes terveket**, részletterveket (általában 1:50, 1:25 vagy 1:10 léptékben): a felszerkezet és az alépítmény vasalása, szigetelés, dilatáció, burkolat, vízelvezetés, korlát, stb. Mindezt olyan részletességgel, hogy a híd minden részletében pontosan és egyértelműen megépíthető legyen.

5e) **tartozékokat**: tervezői nyilatkozat, helyszínrajz (általában 1:500 léptékben), organizációs terv, kitűzési terv (általában 1:200 léptékben), méret- és mennyiségszámítás, anyagkimutatás, költségvetési kiírás, árvetés, talajmechanikai szakvélemény, vízműtani adatok és számítások; esetenként állványozási, szerelési, építéstechnológiai, fenntartási, stb. tervek .

Statikai szempontok

A statikai (erőtani) követelmények csoportjai:

1.) üzemi, illetve használati követelmények:

- 1.1) *repedéstágasságra,*
- 1.2) *alakváltozásokra,*
- 1.3) *fáradásra.*

2.) teherbírási követelmények:

- 2.1) *a szélső szálfeszültségek megfelelése,*
- 2.2) *megfelelés törési határállapotban.*

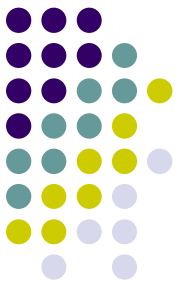
3.) stabilitási megfelelés:

- 3.1) *kihajlásra,*
- 3.2) *horpadásra,*
- 3.3) *kifordulásra, stb.*

4.) helyzeti állékonysági megfelelés:

- 4.1) *kibillenésre (felborulásra),*
- 4.2) *elcsúszásra,*
- 4.3) *felúszásra, stb.*

Statikai szempontok

Statikai (erőtani) számítással kell igazolni, hogy a szerkezet a fenti követelmények mindegyikének megfelel.

A statikai számítást a híd létesítésére, használati körülményeinek kedvezőtlen megváltozása, átalakítása és bontása esetére, valamint a híd építés alatti és egyéb ideiglenes állapotára is el kell végezni.

A terhelő erők és mozgások (hatások) okozta igénybevételek, valamint alakváltozások meghatározásához általában a **homogén, repedésmentes lineárisan rugalmas anyagú tartókra vonatkozó módszereket** szabad alkalmazni.

A statikai számítás készítése során csak olyan **egyszerűsítő eljárásokat** szabad alkalmazni, amelyek **nem mutatják a szerkezetet a várhatónál kedvezőbbnek**, azaz mindig olyanokat, melyek a biztonság javára tévednek.

A végleges jellegű hidak élettartama *100 év*. A félállandó jellegű hidak *15 éves* időtartamra tervezhetők. Ideiglenes hidakat *5 éves* élettartamra szabad tervezni. Valamennyi megadott teher és hatás mértéke *100 éves* tervezett élettartamra vonatkozik.